List 13. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 29. marca 1876.

Obseg: Shod izvedencev živinorejskih pri c. k. ministerstvu kmetijstva na Dunaji. — Iz poročila o delovanji in konečnem računu prve Kranjske sirarske družbe „Bitnje“ v Bohinju. (Dalje.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dal.) — Navod za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu. (Dalje.) — Recenzija „Latinske slovnice“. (Konec.) — Nemčurske demonstracije grofu Antonu Auerspergu. — Mnogovrstne novice. — Mati ga izdá. (Dalje.) — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Shod izvedencev živinorejskih
pri c. k. ministerstvu kmetijstva na Dunaji.

C. kr. ministerstvo kmetijstva ima resno voljo po vseh deželah povzdigniti rejo goveje živine, ki je v mnozih deželah Avstrije močen steber blagostanju.

Da pa doseže ta cilj in konec gotovo, lotilo se je tega dela pri korenini, to je, izvedeti hoče pred vsem: kakošna goveda ima dandanes vsaka dežela, kaj se pogreša tù in tam, in kako bi se dalo potrebščinam na pomoč priti?

Izvedeti vse to, je poklicalo na Dunaj 21., 22. in 23. dne t. m. iz različnih dežel našega cesarstva v govedoreji izvedenih móž, do katerih ima po njihovem dosedanjem delovanji popolno zaupanje, da morejo v gori navedenih vprašanjih pravo poročati in dano jim nalogo tudi dobro izvršiti.

Gotovo je ta pot prava pot, ki more peljati do zaželenega cilja.

Prvo je tedaj, da ministerstvo točno izvé, kakošna goveja plemena imajo dandanes različne dežele. Ta pozvedba bo podlaga, da se rešijo druga vprašanja, kako v vsaki deželi stanovitno ohraniti, kar je pravo in dobro, in kako polagoma odstraniti, kar je napačno, in slabo nadomestiti z boljim.

Vse to pa, se vé da se ne dá doseči brez dejanske pomoči; treba, da ministerstvo z denarno podporo na pomoč pride, kjer dežele same ne morejo si pomagati.

In tako bodo že letošnje leto potovali izvedenci, katerim ministerstvo zaupá, da so kos svoji nalogi, po različnih deželah, da preiščejo v vsakem kraji krajne razmere in ogledajo njegova goveda, in da potem na te preiskave naslonjeni svoje nasvete stavijo.

Izvolilo si je pa ministerstvo za vse naše Avstrijske dežele 5 poročevalcev (referentov), katerih nekateri bodo po več dežel v svoj ogled in svojo preiskavo vzeli. Tako je naš častiti rojak gosp. Povše, profesor kmetijstva na deželni kmetijski šoli Goriški, ki je v svojem predavanji in svojih spisih kazal, da je mož zato in da zasluži zaupanje ministerstva, izvoljen za referenta za Kranjsko, Goriško, Istersko in en del Dalmacije, Koroške in Štajarske. — Prof. pl. Kalteneger in še drugi trije strokovnjaki prevzemó ostale dežele Avstrijske.

Po tej poti bode ministerstvo dobilo zanesljiv materijal, da na tej podlagi se povzdigne govedoreja Avstrijska na višo in kmetovalcem koristnejo stopinjo, vsaj je še zmirom resnična beseda ta, ki pravi, da „živina je največe bogastvo kmetovo.

Iz poročila
o delovanji in konečnem računu prve Kranjske sirarske družbe „Bitnje“ v Bohinju

gledé na sirarsko dôbo od 25. maja do 6. okt. 1875.

(Dalje.)

Tukajšnje družbe se prav za prav še le pri kotlu začnejo, kajti pašo in molžo svojih krav in kóz še vsak gospodar kakor mu drago sam oskrbuje. To ravno pa je gledé umnega planinskega gospodarstva pomanjkljivo. Paša, molža in oskrbovanje planinskega osebstva bi se imelo opravljati vse na družbini račun. Polovico čvrstih planšaric bi se tako lahko vtrpelo; njih roké bi v dolini na plevelnih njivah, pri grabljah in srpu več zalegle, kakor pa na planini, vzlasti zdaj, ko z mlekom druzega opraviti nimajo, kakor to, da pomolženo naravnost v sirarijo nosijo. Ali Bog vedi, kedaj pridemo še le do tega, ker zdaj le še slabo računati znamo in pravimo: „če gré paša, molža, sploh vse oskrbovanje živine in osebstva na družbini račun, se družbi namnožijo stroški, ki bodo v primeri tudi mene zadeli; ako pa dam na planino svojo hčer, svojega fanta in ga živim s svojo moko, svojim mlekom, me vse to nič ne stane.“ Tedaj svoje hčere, svojega sina močí in dela, domače moke itd. nič v poštev ne jemlješ? ali ni tudi vse to denarja vredno, ako bi ti vse to drugod bolje ne zaleglo, in morebiti polovico več vrednosti dajalo, kakor bi se ti za pašo, molžo itd. na družbini račun opravljeno stroškov zateklo?

Kakor bi se brez dobro vredjenega zapisovanja ne bilo ogniti družbi škodljivih prepirov, tako ne bi bilo mogoče, ne pri sklepnem računu, ne že koj sproti vsak dan ali vsaj vsak teden se prepričati, ali se nareja mlečnih izdelkov v pravi primeri z množino podelanega mleka, — nič zanesljivega ne bi se dalo sklepati o sirarjevi spretnosti itd., če pa se vse to ne vé, tedaj tudi ni spodbude ne za zasledovanje in odvrnitev kakih neugodnih vzrokov, ne spodbude za kake potrebne zboljšave.

Na podlagi prav vravnanih zapisnikov je pa vse to hitro razvidno, in se je preteklo dôbo pri Bitenjski družbi naslednje pokazalo:

Mleka je sirar skozi 135 dni vsega vkup prejel 33.893¾ bokalov.

Iz teh 33.893¾ bokalov mleka je naredil:

a) Mastnega sira 7890¼ funta. Vagan je bil po 2, 3 do 4 mesece star, sploh takrat, kedar se je odpošiljal po svetu na kupčijo, tedaj že precej osušen;

b) kuhanega masla 37¾ funta. Pri najboljši molži je bil namreč enekrati kotel za vse mleko premajhen; zato se je ostalo mleko na izvrženje smetane postavilo, in od tod to maslo;

c) skute, prav dobre, skoraj presilno maslene, ki dobro polovico več redivne moči memo puste pri maslarstvu pridelane ima 4128 funtov. Ostala siratka se ni zapisovala, ampak koj sproti gospodarjem po primeri mleka za rejo prešičev razdeljevala.

Kako se je tedaj družbino delovanje obneslo? ali je dosti spretno delal sirar in družnike zadovolil?

Ker je namen te sirarije izdelovati le mastni sir in skuto, in se je povedana mrvica masla le izjemno naredila, hočemo sirarja tudi edino le po pridelku sira in skute soditi, pri tem pa ne pozabiti, da manjšega izdelka ni vselej on sam kriv in je nedvomljivo to, da po različnosti mlečne dobrote mora tudi izdelek različen biti po dobroti in množini. Zato se pridobitev sira in skute iz enake množine mleka tudi le s splošnimi (počeznimi) številkami naznaniti dá, ter se sploh šteje na 40 bokalov ali 100 funtov mleka:

a) 8 do 11, tedaj počez 9½ funtov tolstega sira tehtanega koj, ko je tiskalnice rešen;

b) 4 do 5½, tedaj počez 4¾ funtov tolste, to je z maslenim zapenkom pomešane, kaj tečne skute.

Če se ta zapenek pred kuhanjem skute posebej za maslo odloči, se samo po sebi razumeva, da se potem skute manj vlovi.

Da-si tudi se je naš sir, ne koj po tiskalnici, ampak že precej osušen po 2—4 mesece star tehtal, in se je delal iz mleka le bolj na senčnati in gozdni paši nabranega, vendar navedene številke nedvomno kažejo, da je hvalevredni sirar izdelal počez iz vsacih 40 bokalov ali 100 funtov mleka: dobrih $9^{\cdot 32}$ funtov mastnega sira in dobrih $4^{\cdot 87}$ funtov tolste skute.

Pri tej priliki opozorujemo na knjižico „Planšarstvo“ izdano od c. kr. kmetijske družbe Goriške. Ondi na strani 31. beremo to-le: „Po naznanilih iz Švice se naredi iz 100 funtov mleka poprek: 8 funtov in 26 lotov tolstega sira, 22—24 lotov masla iz zapenka, 2 funta in 16 lotov žvarnice (skute).

Tedaj je Švicar naredil le toliko, naš sirar pa precej več. Ali je tedaj naš spretniši memo unega? ali mi boljše shajamo memo Švicarjev? — Vsakako mogli bi to trditi, ako bi bil naš sir enako dobrega okusa ter enake veljave in cene v svetni trgovini s tistim Švicarskim, ki je tukaj v pretresu, namreč Ementalskim. Da nas kaj ne zapelje tako napeto misliti, ne smemo pozabiti veče dobrote in više cene te vrste Švisarskega sira, ki se po 5—8—10 kr. draže memo našega prodaja, in ker je ponos dobre sirarije poslednjič konečno le veči denarni dohodek, nam kratek račun pojasni, da Švicar iz 100 funtov mleka, če svojih 8 funtov 26 lotov, postavimo, po 40 kr. funt prodá, 44 krajc. več dobi, kakor mi, če svojih $9^{\cdot 32}$ funtov po 33 krajc. spečamo. Tedaj bi se tako Švicarju 1 bokal mleka za dober krajcar više splačal. In krajcarček več za toliko bokalov, kolikor jih je za velike Ementalske hlebe treba, naredí konečno zdaten znesek.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca marcija.

Dné	Leta	
19.	1781.	so prvikrat prišle Španjske Merinoške ovce po Heurtantu de Lamerville na Francosko.
19.	1849.	je bil prvi kmetijski shod na Dunaji, sklican po ministru poljedelstva pl. Thinnfeldu. Obravnavale so se v tem kongresu sledeče reči: nauk o kmetijstvu, vodno pravo, razkosevanje in zložba zemljišč in pa gozdna postava.
21.	1782.	se je rodil J. G. Kope, sin revnih kmečkih starišev, v Besdavi pri Lukavi v spodnjih Lužicah, eden najimenitniših nemških kmetovalcev; umrl 1. prosenca 1863.
22.	1594.	slovesni vhod kralja Henrika IV. v Pariz. Ta imenitni kralj, rojen leta 1553, umorjen 1610, je posebno veliko skrb obračal na povzdigo kmetijstva; obče znane so njegove besede, s katerimi je svojo toplo skrb za kmeta razodeval, tako-le se glaseče: „v mojem kraljestvu mora ob nedeljah vsak kmet piščanca v loncu imeti.“
22.	1824.	se je Aleksander pl. Humboldt sošel z Justom Liebigom v akademiji znanosti Parižki; od tega shoda bilo je odvisno vse dalje vedenje Liebigovo na znanstvenem polji.
22.	1873.	je vlada razpustila starodavno kmetijsko-patriotično družbo v Pragi, in namesti nje ustanovila „Landeskulturrath“.
23.	1786.	Česarski patent dopušča Avstrijskim kmetovalcem colnine in cestnine prosto vpeljavanje Italijanskih in Španjskih ovac v povzdigo ovčjereje Avstrijske.
24.	1762.	se je na Bavarskem dovolilo razkosevanje zemljišč, vendar ne na manj kakor na osmi del velikega posestva.
24.	1868.	Vodstvo konjerejskih zadev, ki je v Avstriji bilo dosihmal v roki c. k. vojnega ministerstva, se izročí kmetijskemu ministerstvu. (Dal. prih.)

Navod

za pridelovanje lanú in prediva po Belgiškem načinu.

Spisal Andrej Piskar.

Dela po setvi, pletev, zoritev za predivo in za seme, spravilo.

(Dalje.)

Lan je treba ob tem času, kedar bi imel kmalu ugoden biti, zjutraj in zvečer pogledati in opazovati, proti koncu ne dene, če prav trikrat na dan, ker primeri se včasi, da se lan prav kmalu pregodí, včasi pa gre gojenje bolj počasi tako, da se mu v dveh dnevih

malo pozna. Primeri se tudi, kedar je mrzlo vreme, posebno pozno v jeseni, da se gojenje celó ustavi in ne gre naprej. Takrat je treba lan precej ven vzeti, če prav ni goden, da se posuši in shrani, ter potem spomladi dene godit, ko nastopi toplo vreme.

Če je lan po navadi lepo rastel, pridelek lep, vreme navadno in vse druge okoliščine po godu, tudi gojenje precej redno napreduje, in takrat ni treba bati se, da bi se tako hitro škoda godila. Sploh se mora paziti, kakor smo že prej govorili, da se lan skrbno izbira, posebno debeleja in močna stebla od drobnih, pa tudi poležana ali kakor si bodi poškodovana od zdravih.

V veliki godilnici sicer ne moremo samo ene vrste lan skupaj in na enkrat goditi, ampak večkrat mnogovrstnega. Tukaj se mora paziti na to, da se vsaka vrsta posebej tako vlaga, da se more tudi posebej ven jemati, ker ni ves na enkrat goden. Zato je tudi treba vsako vrsto posebej poskušati. Vendar gre to do neke gotove mere, posebno kedar je lan sploh lep, da ga ni treba veliko ločiti. Vendar se pa sploh rado primeri, če prav je lan zeló enake dolgosti, da je nekaj stebel debelejih, nekaj drobnejih in ker se debeleja stebla nekoliko hitreje godé, ko drobna, se mora pri gojenji vendar počakati, da tudi drobna so godna; če lan ni veliko na vskrižem, se sploh ni treba bati, da bi prva pregodila, predno so poslednja godna. Zato se pri poskušnji morajo posebno drobna stebla poskušati, da ta ne ostanejo surova.

Kakor smo že rekli, je lan ravno prav goden, kedar se lik rad in lepo od stebla loči, da nič drobnih laken na steblu ne ostane. Vendar se mora lik skup držati kakor trak. Če se pa še lik razpustí v drobne nitke in če sploh prerad vsaksebi gre in razpada, da nima moči, je pa lan še preveč goden in mu gre na škodo.

Ko je lan goden in če je ves ene vrste v godilnici in če se iz godilnice lahko voda spušča, je najboljše, če se voda izpusti, da se lan po suhem ven jemlje. Če je pa lanu več vrst v godilnici, ali pa če je godilnica taka, da se voda ne izpušča, mora pa delavec, ki lan ven jemlje, iti v vodo. Lanú se vselej vsaka vrsta začne tam ven jemati, kjer je nehal se vlagati, ker od nasprotne strani ne gré tako dobro. Samo po sebi se razume, da če se lan godí v plavih na tekočih ali stoječih vodah, mora dalavec v vodo iti, da lan izjemlje, ker se polni plavi brez posebne priprave ne dadó lahko iz vode jemati.

Ko se lan iz godilnice jemlje, se snopi postavljajo skup drug k drugemu, da se oteka. Ko je ves lan, kar ga je ene vrste in en pot godnega, iz godilnice, se dá toliko oteči, da se more ž njim naprej ravnati. Če bi se primerilo, da bi lan, ko se iz godilnice vzame, še ne bil popolnoma goden, da bi mu še kaj malega manjkalo, ni treba druzega, kakor to, da se tako skupaj sostavljen nekaj časa pusti, kakih 12 do 24 ur ali tudi dalje, da se še nekoliko pogodi, dokler je moker. Predolgo se vendar ne sme pustiti, ter se mora paziti, da se ne ugreje in ne pokvari.

Zdaj je treba zopet na več reči ozir jemati.

Prva je ta, da lan, predno se spravi, se dobro posuši, ker se vlažen in moker ne sme na kup zlagati, sicer bi sprhnel in se spridil. Druga je pa ta, da nekateri lan potem še belijo, ko je goden, drugi ga pa ne belijo nič. Za prvo sušenje je najbolje in najpripravnejše, če se lan, ko iz godilnice pride in se nekoliko oteče, razstavi v tako imenovane okrogle ali male kopice. Pri tem opravilu se tako-le ravná: Veliki snopi, kakor so se pred gojenjem napravili, se razvežejo, da ostanejo samo mali snopki, v katere se je lan pri smukanji ali pri mlatenji povezal. Vsak snopek se prime z levo roko za vršiček, ter se najprej povez, s katero je zvezan, do vrha zdruzgne. Zdaj se z desno roko polovica snopa čedno po tleh razprostre proti desni nogi. Potem se poprime z desno roko za vršiček in z levo roko se še una polovica razprostre na okolo proti uni polovici tako, da skup pridete in se kolobar napravi. Zdaj se samo vrh v levi roki po konci vzdigne, da stoji, in kopica je narejena. Pri tem se mora paziti, da se lan lepo razprostira, da ne pride v nekaterih krajih v skupke, da se lepo, hitro in enakomerno posuši. Zato se ne smejo prevelike kopice delati, ali prav za prav, ne smejo snopi preveliki biti, da lan ne pride predebelo, ker se potem kopice nerade presušé; veče ne smejo biti, kakor toliko, da se dajo z obema malima pednjama obseči. Ko so kopice od zunaj suhe, jih je treba obrniti, da znotranja stran zunaj pride in se še ta posuší. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Recenzija „Latinske slovnice“.

Oblikoslovje.

(Konec.)

Kar se tiče obravnave o glagolu, mora se posebno povdarjati (ganz besonders hervorheben), da je v §. 92. pomen časa, ki ga imajo posamezne oblike glagolove, določno naznačen (zutreffend charakterisirt); pri tem, ko Schulz in Schmidt 6 časov samo navajata, ter podasta učencu 6 praznih oblik (leere Formen), a ne, da bi mu pomen takoj pojasnila. Se ve da, tu ju vodi duh nemškega jezika, ki nima za vsako nianco smisla primerne (adaequate) glagolske oblike, kakor jih imata grščina in slovanščina.

Da pa je karakteristika štirih konjugacij obravnovana pred pomožnikom **esse**, s tem se referent ne sklada, ker je stalno didaktično pravilo to, da naj na vsako razlago vsacega pravila nastopi precej poraba in pa privadba (Einübung) vsakaterega pravila. Res, da se je držal tudi Zumpt iste poti, na kojo je krenil Hrovat, vendar pa misli referent vkljub auktoriteti Zumpta, da sta krenila Schulz in Schmidt na bolj praktično pot; in to misli zato, ker oni v §. 94. navedeni personalni sufiksi (osebila) na pomožniku **esse** za učenca niso dosti jasni.

[Naša stara misel je ta, kar spada skupaj, naj bode skupaj; tako tudi splošne obravnave o glagolu so najbolj razvidne, če se obdelajo ob enem, in učitelj vé iskati, kjer vé, da mora biti dotična stvar; vsaj se gramatika ne tradira po paragrafih v vrsti, kakor zgodovina po letih. — Glagol biti, esse, (εἶναι) ima v vseh jezikih svojelastno spregatev; on spada med verba anomala (esse, sum, eram, fui), ki so izpeljana iz raznih debel; česar jezik ne potrebuje, osahnelo je in se zgubilo, tako, da včasi še do korena priti ne moremo. Ker pa **esse** tako neogibljivo trebamo, deli smo ga za splošne obravnave o glagolu precej pred navadne forme — in žal nam je, da nismo vzeli semkaj še **possum** — „das beste Buch ist der Lehrer selbst“, rekel je svoje dni Bonitz, in tako si tudi tukaj vsak lahko sam razredi, kakor mu drago. — Da bi pa hoteli pri esse eksperimentirati s personalnimi sufiksi, tega ni nikdaj nihče mislil.]

[Da ne bi prevod otemnil originala, naj govori dalje referent sam.] „Ueberhaupt ist es misslich an dieser Stelle von Personal-Suffixen zu sprechen, weil die Schüler dieser Unterrichtsstuffe noch nicht in der Lage sind, eine solche Analyse der Verbalformen zu erfassen

*

[pa jih umejo]. Zu dem kommt, dass die Theorie betreffs der Einschiebung eines Bindevokals zwischen den Stamm- und die Personalendung von ihrem vorzüglichsten Vertreter Curtius bereits aufgegeben ist, und dass der Ausgang **o** z. B. in **rego** durchaus nicht als Personalendung anzusehen ist. Vielmehr ist die Personalendung ursprünglich nur im Verbum **sum** theilweise erhalten, während bei den anderen Verben das Suffixum der 1. pers. praes. weggefallen ist. Nachdem also die Analyse der Verbalformen im Lateinischen nicht in so markirter Weise durchzuführen ist, wie im Griechischen [to pa zato, ker so stari Etruskiški elementi neznani, in ker se latinski jezik ni razvil iz naroda, kakor Slovanski in Grški, ampak je delo učenjakov] und es demnach leicht geschehen kann, dass bei solchen Versuchen Ungenauigkeiten unterlaufen, welche besser vermieden werden; so ist das Verfahren des Schmidt vorzuziehen, welcher, ohne sich in sprachwissenschaftliche Erklärungen einzulassen, im §. 94. die 4 Conjugationen durch die Hervorhebung des Vokales vor der Infinitivendung **re** charakterisirt, und im §. 95. die Schüler in medias res der Conjugation führt, und erst im §. 97. die Ableitung der einzelnen Formen von den drei Stammformen des praes., perf. und supin in eine Tabelle zur Anschauung bringt, wobei als der feststehende Theil des Verbums der mit den Consonanten schliessende hingestellt wird: am em, moneam, legam, audiam. — In der Auflage vom Jahre 1874 hat Schmidt allerdings die Personalendungen und Stamme besprochen, allein das diessbezügliche theils als Anmerkung unter dem Strich §. 107. theils als Nachtrag im Cap. 35. dargelegt und hat hiebei die Ergebnisse der Sprachwissenschaft richtig berücksichtiget. (Gosp. referentu bili bi srčno hvaležni, ko bi bil on svoje prepričanje in mnenje kar kategorično predložil ter rekel: tako in tako je. — Sicer pa naj omenimo, „data occasione" to-le: ko bi se človek ne bal hrupa o novotarijah, razdelil bi konjugacije v vokalične na *a*, *e*, *i* (lauda-re, mone-re, audi-re), in jedno konsonantično (sedaj III. em-ere), in tako bi dobila sama ova svoj dotični veznik (i, e, u), vse drugo bi se vzelo kot osebilo (personal-suffix); in tistih 13 na — io (capio etc. §. 94,), in onih 14 na — uo (acuo etc. §. 124.) delo bi se v nota.]

Da so v nazoči gramatiki §. 100. nastavljene tiste opombe o posebnih formah pred paradigmi, se po mislih referentovih nikakor ne more opravičiti, ker se mora vendar pravilo preje učiti, potem še le izjema. Učitelj bo moral ta §. preskočiti, in ko je obdelal paradigme, potem še le priti nazaj na §. 100. [To je tudi naša misel bila; deli smo ga sem iz istega razloga, kar smo rekli, o substant. na — us, er pri II. deklin.]

Prav kratka je opomba o oblikovanji perfekta in supina §. 105., ko Schmidt §§. 107. 108. obširno razlaguje ove oblike [to je taka kemija, kakor se nam je očitala pri III. deklin.] — vendar pa je za to stopnjo podučevanja popolno dovoljna (vollkommen genügend), in to zato, ker je učenec opozorovan, da tu nima opraviti z nepravilnimi glagoli — kakor Schulz misli — marveč, da ima opraviti z oblikovjem, koje mora nastopiti po pravilih, na dotičnem mestu (§. 116.), še drugikrat omenjenih. Na dalje so perfecta in supina glagolov na videz ne pravilnih, popolnoma (vollständig) navedena.

Glava X. obravnava členke (particulae); glava XI. pa izpeljavo besedi. Naslanjaje se gramatike na obravnave Schulza in Zumpta [?] izpeljuje pisatelj nazoče substantive na — tor iz supina, rekoč, da se supinu pridene mesti sufiksa — **um** pridene končnica — **or** (arator — arare). Razun tega, da je dvomljivo, je li res ta substantiv izpeljan iz supina, mora se opomniti, da je pravilo to nejasno, in v nasprotji s §. 95., kjer je rečeno, da je karakter supina — **tum**, po §. 156. pa ostane za supin sam — **t** (arat-or).

[To ni nikakošno protislovje, marveč po naši misli čisto logično; končnica — **um** spremeni se v — **or**, kedar se ima naznaniti djavna oseba — scriptum — scriptor].

Sicer pa je pisatelj vse oblikovine (Bildungsendungen) navedel, njihov pomen razložil, in z izgledi pojasnil.

Politične stvari.

Nemčurske demonstracije grofu Antonu Auerspergu.

Če kaka stranka dandanes hoče svoje principe glorificirati, s trte izvije priliko zato, bodi si k godu kakega živega ali na grobu kakega mrtvega; izvoli si za ta cilj in konec osebo ter jo glorijozno predstavlja svetu, prav za prav pa, ker drugače ne gre, hoče poveličevati le načela svoje stranke. Kratkoviden mora biti tak, kdor bi take komedije ne spoznal!

Tako je liberalna nemčurska stranka po vseh kotih Avstrije izbrala si zdaj rojstni dan grofa Antona Auersperga (Anastazija Grüna ali Anastazija Zelenca, kakor ga je dr. Prešerin imenoval), to je, 11. dan aprila t. l. za svoje demonstracije, ker ta dan bode 70 let star.

Vsi trezni časniki pripoznavajo cilj in konec te godovnice in so že mnogo pisali o njej. Časnik „Politik" posebno je te dni priobčil obširen sestavek pod naslovom „Leier und Recht" (lira in pravo), v katerem med drugim piše tako-le:

Resnica je, da je Anastazij Grün Avstrijske Nemce vpeljal v narodno nemško literaturo; resnica je tudi to, da prvih 30 let sedanjega stoletja se ni v Avstriji rodil noben bolji pesnik, kakor je Auersperg bil. S tem pa ni rečeno, da so Grünove pesmi bile kaj več kot le blago srednje baže; al ker takrat nikogar v Avstriji ni bilo, ki bi bil kako boljo nemško pesem naredil, zato je bil Anastazij Grün prvak. Bogme! da Avstrijski Nemci nimajo pravice, ošabno gledati na Slovanske pesnike, kajti o tistem času, ko so Slovanski pesniki, kakor Kolár, Puškin, Mieckievicz in Vuk Štefanović z mojsterskimi svojimi poezijami Kitajsko zidovje predsodkov predrli, ki so dosihmal nastop Slovanskih pesnikov na Parnas branili, predno so si v hudem boji z nasprotniki pridobili svetovno slavo, o onem času je Anastazij Grün začel pesmi ljubezni skladati, ki so pozornost Nemškega svetá le zarad tega na se obračale, ker so bile delo Avstrijskega nemškega pesnika. Pripomoglo je pa Grünovim pesmam, vzlasti njegovim „Spaziergänge eines Wiener Poeten", in pa „Schutt" do nekake slave posebno to, da so prepevale svobodo, tožile o terorizmu birokracije in da so zdihovale po svobodni spomladi. V letih 1830 je stal Auersperg na čelu literarne opozicije proti birokratični sistemi. Al kako se je ta dandanes glorificirani „pesnik svobode" vstopil proti svobodi Slovanov, ko je leta 1848 napočila zarja ustavnega življenja? Zagrizen nasprotnik bil je deležu narodne nenemške svobode, ki je raji v Frankobrodskem parlamentu ponujal Pruskemu kralju krono Nemškega cesarstva, kakor da bi bil privošil Slovanom drobtinico narodne ravnopravnosti. Znano je njegovo Slovencem protivno obnašanje v deželnem zboru Kranjskem, katerega zapustiti je bil moralično prisiljen, ko je videl, da borilci

za pravice slovenskega naroda se ne dado po njem v kozji rog vgnati. In kako se obnaša v gosposki zbornici na Dunaji? Ali se je katerikrat pod Schmerlingom in zdaj oglasil za svobodo in ravnopravnost vsem narodom? Ali je katerikrat črhnil besedico o sili birokratični, ki jo je šibal v pesmah svojih? Anastazij Grün, na papirji nekdaj protivnik birokracije, je zdaj v dejanji nje podpornik. Za vse to nima 70 let stari mož nobenega spomina več, le kloštre preganjati in v druzih enacih rečéh je še korenjak. In tacega „svobodnjaka“ slavi dandanes liberalna stranka!!

Mnogovrstne novice.

* *Od groznih povodinj se je bralo ta mesec iz mnogih* dežel, ki so velikansko škodo napravile na Ogerskem, Českem, Nemškem in posebno še na Francoskem, kjer po neprestanem deževanji od leta 1872 ne pomnijo, da bi bila reka Seine tako velika kakor je zdaj.

* *Strašen vihar je 20. dne t. m. razsajal v Dubrovniku* (Ragusa) v Dalmaciji, kjer je v kupljo stolne cerkve treščilo in jo razdjalo, pa tudi cerkev tako poškodovalo, da se bojé, da ne bi se deloma podrla.

* *Nežidersko jezero (Neusiedlersee) na Ogerskem, ki* je pred nekimi leti nagloma se popolnoma posušilo tako, da je bilo zadnji čas polje na njegovem mestu, je sedaj mahoma zopet jezero postalo. Ali bo jezero zopet ostalo in kako dolgo, se ve, da tega nihče sedaj še ne vé.

* *Sila važno iznajdbo naznanja časnik „Magyar.* Allam“. Tam se bere, da je jezuit Egger v Mariascheinu iznašel mašino, po kateri se namesti sopara rabi elektrika. Ker bi vsled tega ne bilo treba oglja za železnice, mašine itd., se lahko razvidi, kako neprecenljiva bila bi ta iznajdba za obrtnijstvo, mašinstvo in promet sploh, ako se vresniči. Neki mašinist v Pragi je naredil že mašino po tej novi znajdbi, ki ima železnice, parobrode in druge mašine gnati, in skušnje, ki so bile ž njo narejene, so neki prav dobro ta elektrometor potrdile. Mašina dela brez ropota s čudovito močjo in točnostjo. — Jezuit pater Egger bode v razstavo v Filadelfijo poslal svojo iznajdbo, za katero je dobil že patent.

Deželni zbori.

Štajarski deželni zbor.

Iz tega zbora dozdaj ni še posebno važnega poročati; povedati pa vendar imamo, da deželni odbor, po večini nemčursk, nasvetuje na prid svoji stranki neko premembo volilnega reda; tako hoče, da bi Mariborski okraj v deželni zbor volil samo enega poslanca, Št. Lenartski in Slov. Bistriški pa tudi enega v Mariboru, potem Celjski, Vranski in Gor. Graški enega v Celju, in Laški, Šmarski in Konjiški enega tudi v Celju. Iz te moke menda zdaj še ne bode kruha. Gradec ima 4 poslance in jih hoče imeti 8 v podporo liberalcem zoper večidel konservativne kmetiške poslance. Tem nakanom nasproti bodo govorili: gg. Herman, dr. Srnec, dr. Dominkuš, dr. Vošnjak, Šniderščič in celó Mahrenberški Šmit za pomnožitev kmečkih poslancev. — Dr. Radaj, čegar volitev je deželni zbor soglasno potrdil, bode obrekovalce tožil zarad razžaljenja časti; v to zatožbo prideta tudi Dunajska „Deutsche Zeitg.“ in pa Ljubljanski „Tagblatt“.

Deželni zbor Koroški.

V tem zboru je bila zanimiva razprava o ukazu ces. kralj. finančnega ministerstva od 21. januarija t. l., ki ponavlja prepoved, da se sol iz solin Hallskih ne sme vpeljavati na Koroško. Zbor je soglasno sklenil, naj se deželni odbor obrne do finančnega ministerstva, da prekliče dotično prepoved. — Ta prepoved je tem bolj neslana, ker se vé, da se vkljub nji skrivé obilo Hallske solí dobiva v Celovec.

Deželni zbor Kranjski.

V 6. seji 22. dne t. m. je c. k. deželni predsednik vitez Widmann, sklicaje se na 5. sejo, v kateri je dr. Poklukar očital nerednosti, ki se prav pogostoma godijo pri izterjevanji davčnih zaostankov (glej dotično poročilo v 12. štev. „Novic“), objavil sledeče: „Dr. Poklukar se je v zadnji seji pritožil, da se pri izterjevanji davkov po izvršbenem potu dotični uradi ne ozirajo na določbe dvornega ukaza dné 7. aprila l. 1826, in da za nepremakljivo blago zmirom rubijo take stvari, ki spadajo med potrebščine gospodarstva (fundus instructus), katere se pa po navedenem dvornem ukazu rubiti ne smejo pri izvršbah na nepremakljivo blago. Akoravno, kakor sem že omenil zadnjič, pritožbe v takih posameznih dogodbah niso došle niti vladi, niti finančnemu vodstvu, niti okrajnim glavarstvom, vendar sem prepričan, da dr. Poklukar ne bi mogel tako za trdno očitati omenjene nerednosti, ako bi mu ne bile pozitivne take dogodbe znane. Jaz sem toraj takoj po zadnji seji uradom, katerim je izročeno izterjevanje davkov, poslal oster ukaz, da morajo pri izvršitvi takih uradnih djanj strogo postopati po postavi, da je dvorni ukaz dne 7. aprila leta 1826, po katerem je prepovedano potrebščine gospodarstva (fundus instructus) rubiti pri izvršbah na premakljivo blago, še zmirom v veljavi, in za davčne organe merodajen. Ob enem sem pa ukazal tudi ostro, naj dotični uradi v slučajih, kedar je dvomljivo, ali pripada kaka stvar k potrebščini gospodarstva ali ne, to negotovost pri vsakateri priliki smatrajo v takem smislu, ki je za dotično stranko najbolj ugoden.“

Potem so se nekatere peticije izročile dotičnim odsekom, med temi zlasti prošnja Rafolške občine za dovolitev 43% priklade in prošnja Ihanske občine zavolj znižanja davkov. Finančnemu odseku se izroči vladna predloga z načrtom pogodbe zavolj uravnave zemljiško-odveznih razmer na Kranjskem, dalje deželno-odborno poročilo o plačah uradnikov in služabnikov deželne posilne delalnice in proračun deželno-kulturnega zaklada za leto 1877. Poročilo o deželno-odbornem delovanji za l. 1875 se je razdelilo med dotične odseke. — Gledé vino- in sadjerejske šole na Slapu se je potrdil proračun za leto 1877 (potrebščina 6870 gold., zaklada 3615 gold., primanjkava tedaj 3255 gold., ki je pokriti iz deželno-kulturnega zaklada), in računski sklep za l. 1875 (dohodki 6751 gold. 17½ kr., stroški 9621 gold. 31 kr., primanjkljej 2870 gold. 13½ kr., ki se je pokril iz deželno-kulturnega zaklada, ter konečno stanje premoženja 5672 gold. 55 kr.).

7. seja deželnega zbora bila je zato posebno važna, ker je dr. Bleiweis pri predlogi finančnega odseka, ki nasvetuje, naj se deželni odbor za povračilo dozdaj indebite plačevanih zdravstvenih stroškov obrne do c. k. ministerstva, in če bi ono ne hotelo povračila dovoliti, tožbo vloži c. k. državni sodniji, poprijel besedo, rekši, da on po vse pritrjuje odsekovemu predlogu, da pa od finančnega odseka nasvetovano sredstvo je le paliativno, treba pa je iskati radikalne pomoči zoper krivice, ki se deželam tudi v druzih slučajih godijo po sklepih vladnih; on memo druzih navaja le dva flagrantna primerljeja, ki spadata tudi v vrsto zdravstvenih zadev, in na to v daljem govoru pripnè kritiko cele zadnje vladne sisteme, pogubivne nasledke dva-

lizma, ki dela v Cislajtaniji svoje, v Translajtaniji pa svoje unim nasprotne postave, in vidi rešitev Avstrije iz vseh teh nadlog le v zvesti izpeljavi oktoberske diplome, ki je po besedah presvitlega cesarja „unwiderrufliches Staatsgrundgesetz“ državi Avstrijski in v resnici ona „magna charta“ Avstrijskim narodom, ki razpore pomiriti more in vresničiti preblage besede Njegovega Veličanstva, da „mir se povrne med ljudstva njegova.“ — Gospodje Dežman, poročevalec bar. Apfaltrern in posebno c. k. deželni predsednik vitez Widmann v daljem govoru nasprotujejo govoru dr. Bleiweisa s povdarkom, da je nevarno razruševati državne temeljne postave sedanje ustave. Dr. Bleiweis je te ugovore lahko z mirno vestjo poslušal, kajti gospodje nasprotniki sami dobro vedó, kdo je razrušil temelj Avstrijske ustave: neprekliljivi zakon — oktobersko diplomo, in na to mesto postavil vse drugačno ustavo in po njej vladno sistemo. — Drugi pot prinesemo obširnejšo razpravo te državnopravne obravnave.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Zopet mi šine iskra v glavo, spomnim se dekle, ki je po hudem udarcu postala nema in za vse neobčutljiva. Vse to gre lepo skup, kakor kolesa razdrte ure, al kdo je ona „mati“? Te ne morem najti nikjer v svojem spominu. Pa saj stara ženska menda še ni odšla, morda bo celó prišla čakat sina k podobi v kotu vrta. Če bi je pa ne bilo, kaj potem? Na vsak način sem prišel na sled nekemu hudodelstvu, toraj sklenem iti za njem, kar se mi zdi tem lože, ker me tu nihče ne pozná in ne vé, kaj sem. Zato sklenem najprvo zvedeti, kam se je podala starka, in zavijem na pot, po kateri sem jo videl zgubiti se. Sreča mi je mila, kajti že čez četrt ure zagledam starko na ovinku pota kakih 20 korakov pred sabo. Zdi se mi, ko da bi jo bili moji koraki splašili s klopi, na kateri je prej počivala.

Doiti je mi ni bilo težko. Predno sem vštric nje, pa se ozre malo po strani; ko pa zagleda moj obraz, se strese, a hitro v drugo stran obrne. Tudi jaz ostrmim.

Je li mogoče? To je vdova Dolarjeva, edina prijateljica umorjene vdove Reberjeve, katero sem v mestu M. ob svojem času izpraševal o umoru in ki je izmed vseh prič edina trdila, da Reberjeva ni imela skoro nič premoženja. Da je tudi ona mene spoznala, tega sem si bil gotov, zato sem jo hotel ogovoriti, a brž si premislim; bolje, da se delam, kakor da bi je ne poznal, in grem naprej ne oziraje se po nji. To tudi storim in ko se čez nekoliko časa pobiraje palico, katero sem bil nalašč na tla spustil, skrivaj nazaj ozrem, je nič več videti.

Zdaj, ko sem starko spoznal, mi je bilo marsikaj jasno v prejšnjem pogovoru, česar prej nisem po vsem umel. Oni „baron“ je tedaj sin te vdove Dolarjeve. Al kak sin? Spominjam se, da mi je bila pri izpraševanji odgovorila, da nima nobenega otroka. Zakaj se mi je legala, če je ta „baron“ njen sin? Čemu je prikrivala, da ima sina? Čim dalje premišljujem, tim bolj se mi vtrdi prepričanje, da je ta „baron“ morilec vdove Reberjeve. Kako je storil hudodelstvo in kako je mogel brez sledú zginiti, to mi je sicer še zastavica, katero mi ima rešiti preiskava; kajti da sklenem isti hip zajeti vrlo mater, njenega sina in „baroninjo“, tega mi ni treba še posebno razlagati, imam že dovolj vzrokov. Le to naj bo še povedano, kako sem hotel to izpeljati na najvarnejši način.

Mislil sem si tako-le. Starka me je gotovo spoznala in ker ljudje s slabo vestjo povsod nevarnost za se slutijo, bo mislila, da sem prišel na kak sled; gotovo pa bo bala se kake nevarnosti za se in za sina, tedaj bo skušala približati se mu ter ga svariti pred menoj. Ker sta „baron“ in „baroninja“ do večera v veliki družbi, se pa to do mraka ne bo zgodilo. O mraku bo sin „baron“, kakor je obljubil, prišel čakat matere k podobi v samotnem kotu sprehajališča, če pride že ona ali ne. Ona pa bo prišla, če tudi prej ni bila namenjena, da mu pové, da sem jaz tu, ter ga svari pred mano ali pregovori, da pobere še to noč kopita. Pri tej priliki bodo ušle gotovo nji ali njemu ali pa obema še bolj jasne besede, ki ju bodo izdale. Pri tej podobi v samotnem kotu vrta ob mraku mi je tedaj najugodnejša prilika vjeti hudodelnika, kajti da sta, to mi je tako gotovo, kakor da je dvakrat dva štiri.

Kako pa vjeti tu hudodelnika, ki se bo gotovo branil, kar mogoče? V tem kraju ni nobene uradnije, ne žandarjev in menda tudi beričev ne. Vrh tega jaz sam nisem nikomur znan, če bi tudi povedal, kdo sem, težko bi mi verjeli, dokazov svojega stanu in poklica pa nimam pri sebi razun par obiskovalnih listkov, ki pa niso nikakor zanesljiv dokaz, da sem to, za kar bi se izdajal.

Pri vsem tem se zeló mudí, za premišljevanje ni časa, ura je že štiri odbila in ob sedmih je mrak. Brez vsake pomoči si pa tudi ne upam izvršiti svojega namena zlasti proti dvema osebama, čeravno mi poguma ne manjka; „baron“ je tako močnejši od mene in zavest, da mu gré za glavo, bi mu dala še več moči.

Zadrega moja je po vsem tem res velika. Vendar sklenem podati se k županu in poskusiti svojo srečo. A tega ravno ni doma, le občinski sluga sloní pri vratih. Temu zapišem par vrst do žandarmerijske postaje, v katerih zahtevam brž dva ali tri može sèm. Slugi obljubim izdatne plače, ako mi vsaj v dveh urah pripelje žandarje.

Česar bi morda besede ne storile, to stori denar. Sluga napreže in oddirja, da se je vse za njim kadilo. Jaz se podam zopet proti glavni gostilnici ogledovat, je li „baron“ še brez skrbi. Vidim ga na strani „baroninje“ v sredi gospode pri živahni zabavi, — dokaz, da še ni z materjo govoril. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 18. marcija. — Nocoj od $5\frac{1}{2}$ do 7. ure je bil v dvorani katoliškega društva koncert, katerega je počastil tudi gosp. grof Chambord z grofinjo soprugo in odličnim spremstvom. Druge domače gospôde je bilo veliko. Med petjem in godbo sta čitala dr. Valussi (državni poslanec) in g. Alpi prav lepi razpravi o „Devici Orleanski“. — Naš deželni zbor je imel pretekli teden 2 seji, v katerih se ni nič posebnega obravnavalo. (V torek bo spet seja.) Kar bo važnega v zboru, posnamem za prihodnjič. — Okrajna šolska nadzornika za vse Goriško sta za prihodnjo šestletno dobo imenovana: gosp. Franc Vodopivec za vse 3 slovenske okraje: Gorico (okolico), Tomin, Sežano in tudi za slovenske šole v okraji Gradiščanskem, gosp. Jož. Culot (gimn. profesor) pa za laške šole v Gorici in v okraji Gradiščanskem.

Novomesto 20. marca. — Potrtega srca naznanjamo svetu, da so volitve v mestni odbor 16. dne t. m. za narodno stran jako nesrečno se izvršile. Za župana imamo sedaj c. k. stotnika v pokoji pl. Lehmann-a, za svetovalca pa c. k. notarja pl. Formacherja, trgovca J. Ogorevca in trgovca K. Jenknerja. Ali so dremali naši narodnjaki ali pa celó spali, ko je bil čas volitev, naj „Novicam“ povedó sami.

Na Češnjicah 20. sušca. *) — Ker po naših mislih je sl. družbi kmetijski gotovo všeč izvedeti, kako se njena podpora v blagu ali denarji obrača tù in tam in kakošen sad rodí, naj Vam kaj malega poročam v teh črticah. Od ovnjača (merkača), ki smo ga od družbe kmetijske dobili, je v tukajšnjem pogorji mnogo jaričkov (jagnjičkov). Nadjati se tedaj smemo mnogo zboljšanega ovčjega plemena. — Naši ljudje so častiti družbi kmetijski tudi močno hvaležni za lepo podporo, da se je mogel izpeljati vodotoč, ki zdaj celi vasi Češnjiški obilo dobre vode daje. To je spodbudilo tudi druge farmane, ki pomanjkanja vode trpijo, da bodo prosili podpore. — Ljudje so se pričeli pri nas malo po malo vendar gibati, doslej se jih mnogo za nobeno zboljšanje zmeniti ni hotelo, toraj tudi za kako podporo ne, misleči, ako doide podpora, treba bo tudi delati in zato so raji pustili vse pri starem slabem. No, zdaj je sèm ter tjè že precej bolje. Glejte! pravijo, uni so dobili podpore, in zdaj imajo blizo in kar domá dobro vodo; poskusimo še mi; vsaj bo le dobro, ako tudi nam ne bo treba, tako od daleč vode nositi ali voziti. Tako drami drug druzega, in počasi bolje spoznanje predira mèglo nevednosti in nečimurnosti.

Iz Ljubljane. — Zmaga v 3. razredu mestnih volitev je naša! Tako je šlo od ust do ust v pondeljek popoldne, ko je skrutinj bil končan s sledečim izidom: gosp. Horak je dobil 164, gospoda Klun in Jurčić po 152, gosp. Regali pa 150 glasov. Propala je tedaj nemčurska stranka od konca do kraja; njen Guaitzz je dobil 113, Polegegg 109, Achtschin 106, Habit pa 106 glasov. Ta zmaga, mnogo veča od lanske, je pa tem sijajniša zato, ker patroni narodnjakom nasprotne stranke in župan s policaji vred so na vso moč delali ovire tej zmagi. Ne govoreč o tem, kako je imenik volivcev sestavljen in kako so se rešile reklamacije naših ljudí, povemo le to, da imenika volivcev po večletni navadi niso v natisu na svitlo dali, češ, naj narodnjaki le slepe miši lové, — da oklice narodnega volilnega odbora so prepovedali nabiti na vogle ulic, in ko je deželna vlada pozneje dovolila, da se smejo le zgolj imena kandidatov brez programa prilepiti na uličnih voglih (memo tega, da so nasprotnikov plakati cel seženj dolgi popisani figurirali po voglih), so policaji v petek zvečer trgali narodne oklice raz zidov, — in da še le po odločni zahtevi narodne deputacije je župan po „naključji“ enega narodnega moža djal v volilno komisijo. In kako so na pretrganje z besedo, djanjem in tiskom delali od zora do mraka celih zadnjih 14 dni, da bi zmagali v 3. razredu, to vse popisati potrebovali bi celo knjigo „chronique scandaleuse“. „Tagblatt“ je rohnel celi teden, rekši, da „je narodni stranki odkljenkalo v Ljubljani“, in na dan volitve bil je ves generalstab nemčurski na rotovžu, da je lovil, nagovarjal, pregovarjal volivce, sem ter tje celó šanžiral volilne liste in pri tem celó „slovenski“ znal; posebno pa je g. Dežman divjal gori, doli in okoli rotovža in spozabil se večkrat tako, da je dobil sramotnih besed celo torbo v obraz. „Je li to mogoče, da si ud „Reichsratha“ in ud deželnega odbora, ki se „hoher Landesausschuss“ titulira, drzne tako obnašati“ — tako se je večkrat slišalo na ulicah v ponedeljek. In celó glasoviti Vesteneck je prikoračil na volišče na pomoč svoji svojati, mislé menda, da bodo tudi tù beriči na pomoč. — Al vse to nič ni pomagalo! Ljubljančanje vidijo, da s tem gemeinderatom ne pridejo na zeleno, — volili so tedaj složno narodne možé in med njimi tudi poštenjaka skozi in skozi g. Regalija, ki je „enfant terrible“ nemčurjem. Čast in hvala vrlim volivcem in onim narodnjakom, ki so s svojim delovanjem primogli k temu, da imamo zdaj že 8 narodnih mož v mestnem zboru.

Naj bi tudi volitev v 1. razredu — to je, jutri — tako srečna bila! Borba bo sicer huda, al zmaga je mogoča. Zato volivci, ki ste naši, pridite vsi in kot en mož volite naše, ki so:

Henrik Ničman, hišni posestnik,
Mihael Pakič, hišni posestnik,
Franc Peterca, hišni posestnik,
Ivan Vilhar, hišni posestnik.

— Drugo predavanje v čitalnici na korist narodni šoli bilo je v nedeljo. Govoril je gospod doktorand Tavčar o „ženski v slovenski narodni poeziji“. Dvorana je bila zopet polna in govor s pohvalo sprejet, čeravno bi jo bil govornik še bolje zadel, ako bi bil marsikak citat opustil. Svetovali bi pa v obče mlademu govorniku še to, naj bi malo bolj počasi govoril; vtisek govora na slušatelje bil bi potem veči.

Prihodnjo nedeljo govori v isti dobrodelni namen gospod prof. Wiesthaler; za predmet si je izbral: „Tri dni v starem Rimu.“

— Dr. Arko, dozdaj sekundarij v tukajšnji deželni bolnišnici, je dobil službo c. k. okrajnega kirurga v Škofji Loki namesto umrlega Kadivca. Služba sekundarija je tedaj razpisana.

— (*Ljubljanski porotniki*) za prihodnjo porotno sesijo, ki se bo pričela 18. aprila, so sledeči: Aichelburg Kamilo, grajščak na Gorenskem, Poichetta Aleks. pl., penz. obrist, Bernard Janez, hišnik, oba iz Ljubljane; Dolenec Karol iz Vipave; dr. Deu Edvard, advokat v Postojni; Dellacorde B. C., trgovec v Lokah pri Litiji; Dežman Karol, Doberlet Fr., Dobner F., Giontini J., Günzler Maks, vsi iz Ljubljane; Globočnik Anton iz Železnikov; Hudabiunigg Karol iz Ljubljane; Justin Josip iz Nadgorice; Kozler Peter, Koman Anton, Kordin Josip, Luznar Janez, vsi iz Ljubljane; Levičnik Janez iz Kamnika; Maurer Henrik iz Ljubljane; Marinko Andrej, Noč Janez, oba iz Črešnjevca; Pirker Franc, Plautz Albert, Rudholzer Nikolaj, vsi iz Ljubljane; Rebolj Janez iz Toplic; Šantel Franc, Šober Jakob, Šrajer Andrej, vsi iz Ljubljane; Šifrer iz Kranja; Sterbenec Josip iz Železnikov; Stech Franc iz Male Račine; grof Thurn Gustav iz Radoljice; Vidmar Andrej iz Begunj; Verbič Franc iz Borovnice; Černe V. iz Gornjih Goric. — Dopolnilni porotniki pa so: Bončar Egid, Čurn Karol, Dolenec Josip, Kler O., Nagy Št., Pessiack Val., Pohl Josip, Princ Janez, Zajec Franc, vsi iz Ljubljane.

— (*Tiskovno tožbo*) sta imela v petek 24. t. m. pred okrajno sodnijo Ljubljansko bivši odgovorni vrednik „Slovenca“ g. J. Aléšovec in vodja Blaznikove tiskarne g. Krajec. Tožil ju je državni pravdnik zarad tega, ker sta v „Slovenca“ sprejela nek članek v nemškem jeziku in s tem menda prestopila program lista. Okrajni sodnik gosp. Čuček pa je oba nekriva spoznal.

— (*Slovensko gledišče.*) Zadnja letošnja društvena predstava je bila lepo obiskana, igra „Materni blagoslov“ se je — izvzemši nekatere scenične počasnosti — v obče

*) Obžalujemo, da unega dopisa nismo vsaj pred 5—6 tedni dobili, morebiti bi bil koga zdramil, kar se našemu klicu ni poresničilo. Namesti unega pa porabimo tega — v spodbudo drugim, proseči večkrat kaj. Vred.

dobro izpeljala. Zlasti hvale vredno so igrali gospá Odijeva, gospica Podkrajškova in gosp. Kocelj; gosp. Jeločnik je bil le v nekaterih prizorih, kakor se nam je zdelo, premalo ognjen, sicer pa je nalogo dobro izpeljal, ravno tako gosp. Kajzelj. Da-si je bila igra zeló dolga, vendar ni vtrudila poslušalcev, ki so večkrat burno ploskali. — V nedeljo 2. aprila bo predstava na korist vrlega kapelnika dramatičnega društva in čitalnice, gosp. A. Stöckelna. Predstava bo podala nam nekaj nenavadnega, namreč novo izvirno opereto v 2 dejanjih „Čarovnica", katero je spisal gosp. J. Aléšovec, godbo pa jej zložil gosp. Stöckl. Kolikor nam je zdaj znano, ima opereta lepo, mično godbo, krepke mešane in moške zbore in se bo občinstvu gotovo prikupila, ker se bo dobro predstavljala. Predmet ji je vzet iz našega domačega življenja na kmetih. Razen te operete bo izpeljala vojaška godba izvirno overturo mladega skladatelja g. Avg. Maršaleka, igrala pa se bo še znana dobra burka „Krojač Fips", v kateri je gosp. Kajzelj riba v vodi. Vse to in pa priljubljenost marljivega kapelnika sme biti porok za polno hišo, kakoršne beneficijantu gosp. A. Stöcklnu prav iz srca želimo.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Laibacherica" in pa „Tagblatt" z nekakim ponosom napovedujeta, da bodo v kazini še ta postni čas imeli gledališke igre in pa plese. Nemška „inteligencija" je tedaj z gledališkimi igrami začela posnemati slovenske „barbare", ki so z gledališkimi predstavami začeli že pred več kot 10 leti, ko so kazinci le še suhoparno tombolo ribali. Da pa o postu hočejo plesati, ko o dolgem pustu je njihovo plesišče prazno bilo, je menda le demonstracija liberalne prevzetnosti zoper običaje našega naroda, kateremu je čas posta čas mirú.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Dopisnik iz Dunaja piše „Pešti Naplo", da kmalu utegnejo okoliščine nastopiti, da bode treba državni zbor Dunajski sklicati že julija ali avgusta meseca; zagotovlja se, da v merodajnih krogih se sliši velika nevolja o tem, da pod enim vladarjem stoječa ministerstva neprenehoma imajo prepire med seboj. Jutri (četrtek), če ne bode zopet kakošnih ovir, gredó Ogerski ministri na Dunaj.

— Ministerski časniki naznanjajo, da ustanovitev državne upravne sodnije (Verwaltungsgerichtshof) se bode oklicala 1. dne prihodnjega meseca in da bode nova ta sodnija delovanje začela 1. julija. Med tem časom pa se bode vršila huda borba za to, kdo bode te sodnije predsednik. Imenujeta se že zdaj dva kandidata za to mesto: minister Lasser in minister Stremayr; oba bi neki rada zapustila ministerske stole „im harmonischen Ganzen", kakor „Vaterl." pravi, in jih zamenjala z mirnejšo službo.

— Vladni časnik „Polit. Corresp." naznanja, da vsled skupnega vplivanja Avstrije in Rusije na Srbsko vlado je ondašnji minister vnanjih oprav dal sledečo službeno izjavo: „Srbija nima nikake namere udariti na Turčijo; vojniške priprave niso drugo nego dopolnitev vojniške organizacije".

Štajarsko. Iz Maribora. — Ko je unidan narodni kandidat dr. Radaj pri volitvi za deželni zbor zmagal, so nemčurski agitatorji narodne volivce tako zdražili, da so se stepli. Pretep je prišel pred sodnijo, in mesár Lorber je bil za 12, krčmar Repnigg pa na 24 ur v zapor in plačanje stroškov obsojen; oba sta nemčurska meščana tukajšnja. Potlačila je ta sodba tukajšnje nemčurje tako, kakor da bi jih bil kdo s kropom polil.

Česko. Iz Prage. — Prokletstvo „Mladočehov" še čedalje očitnejše kaže. Brez zaupanja po deželi so se vrgli v naročje nemčurskim liberalcem in od njih milosti životarijo. Da bi vsaj svet od njih govoril — ali grdo ali dobro — to jim je vse jedno — začeli so celó črniti očeta naroda slavnega Palacky-a v mladočeskem časopisu „Nar.. Nov." To sramotno početje, kakor „Politik" piše, zavrača, kakor se spodobi, Češki klub. Od take gnjusobe obrača se vsak pošten človek, ko vidi, da „črniti zdaj je vajen svet, kar sije; podreti v prah visoko mu je mar!"

Ogersko. Iz Budapešta. — Na važno interpelacijo poslanca dr. Polita je unidan v državnem zboru ministerstva predsednik Koloman Tisza zeló površno odgovoril. Da je dosedanje postopanje Andrassy-a hvalil, je naravno; al prerokovati slaven vspeh tega postopanja, je prezgodaj. Jako neprijeten vtisek pa je naredila ministerstva izjava, da je Ogerska vlada na Turško politiko Andrassy-evo vplivala iz stališča osobito Magjarskega. Odločno grajo pa zaslužijo ohole in zaničljive besede, ki jih je minister izustil o Srbih in Jugoslovanih sploh.

Prusko. — Tukajšnja vlada neprestano preganja škofe. Zdaj je odstavljen tudi škof Münsterski, v Holandijo pa je šla zahteva, da iz dežele požene škofa Paderbornskega.

Iz Turškega bojišča. — Zadnji čas ni z juga posebnih novic. Ljubibratića, katerega so bili, kakor je po svoji vojaški karti dokazoval, prijeli Avstrijski vojaki še na Turški zemlji, so odgnali v Terezin na Češkem, kjer bo interniran (zaprt) tako dolgo, dokler ni ustaja potlačena. Pozneje so Avstrijski vojaki prijeli, razorožili in zaprli še več ustajniških krdel, ki so prestopila mejo. Vendar so ustajniki še na nogah. — Naš junak Hubmajer, ki je popustil ustajnike zavoljo različnih zaprek, je zdaj v Churi v Švici, kjer so ga slovesno sprejeli. Ali se misli še podati nazaj k ustajnikom, če ustaje plamen zopet više šine, ali ne, tega ne vemo. Skušnje njegove pri ustajnikih so bile zeló britke.

Rusko. — Pomenljivo je, da je car Ruski zopet imenoval zastopnika Ruske vlade pri papežu in sicer imenitno osebo — kneza Urusova, ki je papežu obljubil cerkvi prijazna dejanja carova.

Žitna cena

v Ljubljani 24. marca 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 61. — banaška 9 fl. 13. — turšice 4 fl. 88. soršice 6 fl. 60. — rží 5 fl. 69. — ječmena 4 fl. 10. — prosa 4 fl. 39. — ajde 5 fl. 37. — ovsa 3 fl. 57. — Krompir 3 fl. 60 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 27. marca.

5% metaliki 68 fl. 70 kr.	Ažijo srebra 104 fl. 20 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 75 kr.	Napoleondori 9 fl. 18 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu	24. marca 1876:	44.	22.	63.	86.	18.
v Lincu		25.	29.	56.	55.	74.

Prihodnje srečkanje v Trstu 8. aprila

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.